

LIETUVOS BANKAS

Bankų veiklos apžvalga

2014 m. II ketvirtis

ISSN 2335-8319 (ONLINE)

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.
© Lietuvos bankas, 2014

Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
Tel. (8 5) 268 0029, faksas (8 5) 262 8124

www.lb.lt
info@lb.lt

2014 m. pirmąjį pusmetį bankų sektoriuje¹ vyravo teigiamos tendencijos: bankai dirbo pelningai, antrąjį ketvirtį augo gyventojų indėliai, šiek tiek padidėjo ir paskolų portfelis.

Pagrindinių bankų sektoriaus rodiklių kaita²

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Suma 2013-07-01, mln. Lt	Suma 2014-01-01, mln. Lt	Suma 2014-04-01, mln. Lt	Suma 2014-07-01, mln. Lt	Pokytis 2014 m. II ketv., proc.	Pokytis 2014 m. I pusm., proc.	Pokytis per metus, proc.
1.	Turtas	76 036,5	77 578,1	77 913,4	78 530,2	0,8	1,2	3,3
2.	Skolos vertybiniai popieriai	6 334,8	7 877,7	7 477,6	7 631,3	2,1	-3,1	20,5
3.	Išperkamoji nuoma (lizingas)	3 505,5	3 489,9	3 422,9	3 473,3	1,5	-0,5	-0,9
4.	Klientams suteiktos paskolos	51 473,1	51 015,9	50 436,1	51 037,0	1,2	0,0	-0,8
4.1.	Privačioms įmonėms	24 020,9	23 575,0	23 181,2	23 538,6	1,5	-0,2	-2,0
4.2.	Finansų institucijoms	525,9	481,0	510,2	592,8	16,2	23,2	12,7
4.3.	Fiziniam asmeniui	22 773,4	22 802,0	22 787,5	22 925,4	0,6	0,5	0,7
4.3.1.	Būsto paskolos	19 249,6	19 375,5	19 408,6	19 552,8	0,7	0,9	1,6
5.	Paskolų vertės sumažėjimas	2 730,0	2 212,1	2 133,7	1 975,3	-7,4	-10,7	-27,6
5.1.	Paskolų vertės sumažėjimo ir suteiktų paskolų santykis, proc.	5,0	4,2	4,1	3,7	-	-	-
6.	Indėliai ir akredityvai	45 429,7	47 604,5	47 902,4	48 876,4	2,0	2,7	7,6
6.1.	Privačių įmonių	14 151,9	16 062,1	15 724,3	15 256,6	-3,0	-5,0	7,8
6.2.	Finansų institucijų	958,4	803,6	915,5	1 189,0	29,9	48,0	24,1
6.3.	Fizinių asmenų	26 753,6	28 038,4	27 731,9	28 507,5	2,8	1,7	6,6
7.	Akcinių nuosavybė	7 632,4	8 029,6	7 981,9	8 261,5	3,5	2,9	8,2
8.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	388,4	785,7	183,2	454,6	-	-	-

Nuo metų pradžios įsigaliojus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvai dėl kapitalo poreikio bei Reglamentui, iš esmės pasikeitė bankų veiklos reguliacinė aplinka visoje Europos Sąjungoje. Šis dokumentas yra tiesioginio taikymo visoms šalims narėms ir jame nustatyti vienodi priežiūriniai reikalavimai jose veikiančioms bankams. Nepaisant to, kad, palyginti su ankstesniu bankų veiklos reglamentavimu, naujasis yra griežtesnis, Lietuvoje veikiančių bankų riziką ribojantys rodikliai, kaip ir tikėtasi, gerokai viršijo minimalius lygius: liepos 1 d. bankų kapitalo pakankamumo rodiklis buvo 20,4 proc.³ (reikalaujamas – 8 %), padengimo likvidžiuoju turtu (LCR) ir grynojo stabilaus finansavimo (NSFR) rodikliai atitinkamai buvo 436 proc. ir 1,5 karto. (reikalaujama atitinkamai 100 % ir 1 kartas)⁴.

Nepaisant didesnių riziką ribojančių rodiklių dydžių, Lietuvos bankas ragina bankus vykdamt veiklą turėti didesnes už teisės aktais nustatytas kapitalo ir likvidumo atsargas, kad jie būtų pasirenkę nepalankiems veiklos scenarijams, netikėtiems nuostoliams.

BANKŲ PASKOLŲ PORTFELIS

Šių metų pirmąjį ketvirtį mažėjęs, antrąjį ketvirtį bankų paskolų portfelis (grynąja verte)⁵ padidėjo 601 mln. Lt (arba 1,2 %) ir 2014 m. liepos 1 d. sudarė 51 mlrd. Lt. Išperkamosios nuomos portfelis (grynąja verte) taip pat padidėjo 50,4 mln. Lt (1,5 %) – iki 3,5 mlrd. Lt. Didėjo visi paskolų portfelio (grynąja verte) segmentai, tačiau didžiausią įtaką turėjo privačioms įmonėms (ypač elektros, dujų ir vandens tiekimo sektoriams) suteiktos paskolos, būsto paskolos gyventojams. Verslo įmonių paskolų portfelis (grynąja verte) padidėjo 357 mln. Lt, arba 1,5 proc., o būsto paskolų portfelis (grynąja verte) – 144 mln. Lt, arba 0,7 proc.

¹ Šalies bankų sektorių sudaro 7 šalyje šiuo metu veikiančios komerciniai bankai ir 8 užsienio bankų filialai.

² Konsoliduoti duomenys. Nuo 2014 m. sausio 1 d. įsigaliojus Reglamentui dėl kapitalo poreikio, keitėsi priežiūros tikslams renkamų duomenų konsolidavimo apimtis (pradėtos konsoliduoti kontroliuojamosios įmonės, atliekančios turto valdymo ar kitas pagalbinės funkcijas, papildančias bankų pagrindinę veiklą), todėl duomenys nėra visiškai palyginami su ankstesnių laikotarpių duomenimis.

³ Lietuvos bankas skelbia ir atskirų bankų kapitalo pakankamumo rodiklius (http://www.lb.lt/2014_m_ii_ketvirtis).

⁴ Pažymėtina, kad minimalius LCR ir NSFR lygius Europos Sąjungoje numatoma taikyti ateityje. Lietuvoje LCR normatyvą numatoma taikyti nuo 2015 m. sausio 1 d., o NSFR – nuo 2018 m.

⁵ Paskolų portfelis (grynąja verte) – paskolos, kurias bankams turi grąžinti skolininkai, įskaitant sukauptas paskolų palūkanas, atėmus paskolų vertės sumažėjimą. Atkreiptinas dėmesys, kad įvairiose Lietuvos banko ataskaitose naudojamos kelios paskolų portfelio sąvokos, todėl skiriasi paskolų portfelio pokyčių, paskolų srautų matavimas.

Šalies ūkio raidai išliekiant stabiliai, be to, bankams užbaigiant krizės metais pradėtas ir užsitęsusias paskolų pertvarkymo ir išieškojimo procedūras, portfelio kokybę apibūdinantys rodikliai visuose paskolų portfelio segmentuose ir toliau rodė gerėjimo tendencijas. Antrąjį ketvirtį bankų sistemos paskolų portfelyje ir toliau mažėjo tiek neveikusių paskolų dalis (0,9 proc. punkto – iki 9,6 %), tiek paskolų vertės sumažėjimo rodiklis (0,4 proc. punkto – iki 3,7 %). Neveikusių paskolų dalis būsto paskolų portfelyje per ketvirtį sumažėjo 0,3 proc. punkto (iki 6,5 %), o vartojimo paskolų portfelyje – 1 proc. punktu (iki 11 %)

Bankų sistemos paskolų portfeliui įtakos turi ir tarptautinė politinė aplinka. Pačių rinkos dalyvių vertinimu, Rusijos paskelbtų sankcijų įtaka klientų galimybėms vykdyti prisiimtus įsipareigojimus bankams nėra reikšminga. Bankų analitikų teigimu, Rusijos paskelbtos maisto produktų importo sankcijos turės įtaką ribotam skaičiui verslo sričių – maisto produktų pervežėjams, pieninėms ir daliai mėsinių galvijų augintojų ir perdirbėjų, taip pat daržovių augintojams bei kai kuriems glaudžiai su Rusijos rezidentais susijusiems klientams. Bendras šiuose ekonomikos sektoriuose veikiančių įmonių įsipareigojimų likutis sudaro apie 6 proc. verslo paskolų portfelio. Tačiau pažymėtina, kad didelių kredito nuostolių nesitikima, kadangi vienos įmonės turi galimybių perorientuoti veiklos sritis, kitos turi mažesnę finansinę svertą (nei prieš ankstesnę krizę) ir sumažėjusios veiklos apimtys vis dar leis vykdyti įsipareigojimus, dar kitos įmonės turi pakankamą užsto pozicijų.

Pastaruoju metu daug dėmesio paskolų portfelio kokybei skiria Europos Centrinis Bankas (ECB). Nuo 2014 m. lapkričio 1 d. pradėjus veikti bendram priežiūros mechanizmui, pradėsiantis vykdyti bankų priežiūrą. Šiuo metu kartu su euro zonos šalių bankų priežiūros institucijomis visose 18 euro zonos šalių yra atliekamas turto kokybės vertinimas (angl. *asset quality review*), jo rezultatus numatoma paskelbti spalio mėn. Lietuvai integruojantis į euro zoną, Lietuvos bankas taip pat vykdo šią ECB užduotį, kaip ir euro zonos šalyse, šios užduoties rezultatus numatoma paskelbti spalio mėn.

PELNINGUMAS IR VEIKLOS EFEKTYVUMAS

2014 m. pirmąjį pusmetį bankai uždirbo 454,6 mln. Lt – 17,1 proc. daugiau negu praėjusių metų pirmąjį pusmetį. Šiam pokyčiui didžiausią įtaką padarė didėjusios grynųjų palūkanų pajamos bei grynųjų paslaugų ir komisinių pajamos, taip pat Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimas panaikinti Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2012 m. gruodžio mėn. nutarimą, kuriuo trims bankams dėl Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pažeidimų buvo skirta 47,7 mln. Lt baudų. Bankai pagal tarptautinius finansinės atskaitomybės standartus šias baudas buvo įtraukę į 2012 m. išlaidas, todėl po teismo sprendimo šios išlaidos buvo panaikintos.

2014 m. pirmąjį pusmetį pelningai dirbo visi septyni bankai ir šeši užsienio bankų filialai, nuostolingai – du užsienio bankų filialai.

Pirmąjį pusmetį, palyginti su praėjusių metų pirmuoju pusmečiu, bankų grynosios palūkanų pajamos ūgtelėjo 38,9 mln. Lt (6,7 %) – iki 618,6 mln. Lt. Kaip ir praėjusiais laikotarpiais, šį augimą lėmė mažesnės bankų patiriamos palūkanų išlaidos. Šios išlaidos pastaruosius tris ketvirčius vis dar yra praktiškai to paties lygio. Taigi galimybės jas dar labiau sumažinti iš esmės yra panaudotos. ECB rugsėjo mėn. priėmus sprendimą sumažinti palūkanų normą dar 0,1 proc. punkto (iki 0,05 %), bankų galimybės padidinti palūkanų pajamas taip pat yra ribotos.

Didėjant bankų paslaugų ir operacijų apimtims, didėjo ir bankų pajamos už pervedimo, atsiskaitymo ir mokėjimo operacijas, todėl toliau augo ir bankų grynosios paslaugų ir komisinių pajamos. Jos šių metų pirmąjį pusmetį, palyginti su praėjusių metų pirmuoju pusmečiu, padidėjo 16,3 mln. Lt (4,9 %) – iki 346,9 mln. Lt. Įtaką minėtam augimui turėjo ir išaugusios bankų įsteigtų finansinių paslaugų centrų, teikiančių paslaugas užsienyje esantiems bankams, pajamos, gautos už sąskaitų tvarkymo, kredito operacijų administravimo ir kitas paslaugas. Jau kelerius metus iš eilės stebima tendencija, kad bankų uždirbamų grynųjų palūkanų pajamų dalis visose pajamose po truputį mažėja ir vis labiau auga grynųjų paslaugų ir komisinių pajamų dalis.

Bankai, siekdami optimizuoti veiklą, kaip tapo įprasta, daug dėmesio skyrė veiklos efektyvumo gerinimui: skatino elektroninės bankininkystės plėtrą, mažino klientų aptarnavimo padalinių skaičių, steigė savitarnos centrus. Šie veiksmai turėjo teigiamą efektą: 2014 m. pirmąjį pusmetį, palyginti su 2013 m. atitinkamu laikotarpiu, bankų personalo išlaikymo išlaidos sumažėjo 1,9 proc. Neatmestina, kad didesnė veiklos efektyvumo didinimo įtaka bankų pelningumui pasireiškė ateityje, kadangi bankai turėjo prisiimti vienkartinę persitvarkymo išlaidas.

Nepaisant bankų noro siekti efektyvumo, Lietuvos bankas tikisi, kad išlaidų mažinimo politiką bankai vykdys apdairiai ir skirs pakankamai išteklių ir dėmesio rizikos valdymui, kontrolei, IT saugumui.

Jau šiemet bankų veiklos rezultatams darys įtaką euro įvedimas: numatoma, kad 2014 m. bankai turėtų patirti apie 100 mln. Lt tiesioginių euro įvedimo išlaidų, o vėliau prognozuojama, kad bankų pajamos sumažės apie 110 mln. Lt (bankai neteks dalies pajamų, susijusių su valiutos keitimo operacijomis).

Dėl didesnio bankų veiklos pelno bankų veiklos efektyvumą apibūdinantys rodikliai buvo šiek tiek didesni nei 2013 m. atitinkamu laikotarpiu: bankų sektoriaus nuosavybės grąžos rodiklis siekė 10 proc. (prieš metus – 8,7 %), turto grąžos rodiklis – 1,17 proc. (prieš metus – 1,01 %). Šie rodikliai yra geresni negu Europos Sąjungos šalių 45 didžiausių bankų vidurkiai (atitinkamai 7,5 % ir 0,4 %). Bankų grynoji palūkanų marža, parodanti skirtumą tarp palūkanų, kurias bankai gauna už investuotą turtą, ir palūkanų, kurias jie moka savo kreditoriams, per metus padidėjo 0,1 proc. punkto – iki 1,53 proc.